

פרק י"ג

יחידה 31 - התגלות ה' למנוח ואשתו והבשורה על הולדת שמשון (א'-כ"ה)

49 ספר שופטים | פרק י"ג

8. פעמיים כתוב "מנוח ואשתו רואים". מה ראו? בפעם הראשונה: בפעם השנייה:

9. באילו שתי ראיות ניחמה אשתו של מנוח את מנוח שאין מקום ליראה?

שאלת הנבונה: לאורך הפרק ראינו שמנוח אינו מאמין בדברים שהוא רואה ושומע (לאשתו). לכך שלפני מלאך ה'. לכך שהוא לא ימות אחרי שראה את מלאך ה'. מה לעתכם יכול לעזור לאנשים להאמין בדברים?

ד"ר יעקב - הרבה בפילול לשון רבים והפגרת. זמורה או אחר - נאסף ארץ כיננו. שאלה - מנסה תמיד הוא פסית. לא הפסיקו מאח - לא היה מסייגני בסורה (סובה) א. אם ראינו אנו למת.

48 ספר שופטים | פרק י"ג

פרק י"ג

שני מעשים נוראים		מעשי השופטים				המשך הכינוש		
פליש	סלמי	השופטים האחרונים	השופטים	השופטים	השופטים	השופטים	השופטים	השופטים
בניה	מית	שמשון	אבמלך	גדעון	דבורה	גידעון	גידעון	גידעון
יריב-כא	יריב-ח	יריב-ח	יריב-ח	יריב-ח	יריב-ח	יריב-ח	יריב-ח	יריב-ח

יחידה 31 - התגלות ה' למנוח ואשתו והבשורה על הולדת שמשון (א'-כ"ה)

1. כמה שנים היו משועבדים בני ישראל ביד פלשתים?
2. העתיקו והשלימו במחברותכם:
א. מאיזה שבט היה מנוח?
ב. מה מסופר על אשתו?
ג. היכן גרוד?
3. מה יהיה תפקידו של הנער?
4. מה ביקש מנוח בתפילתו, ומדוע?

5. אשת מנוח הביאה את בעלה. מה הייתה שאלתו ומה הייתה תשובתו של המלאך?

6. הביאו שתי הכוחות לכך שמנוח לא ידע שהוא מדבר עם מלאך ה'.

7. מה הייתה תשובתו של מלאך ה'?

שאלת חשיבה: מדוע המלאך אומר למנוח שייקח את הגדי שהביא ויקריב אותו? מה הוא רוצה ללמד את מנוח?

הקדמה

מבוא לתקופה - כזכור ממה שלמדנו עד כה, עם ישראל היה נתון במצב של פירוד שנבע מחיסרון בשלטון מרכזי, ומצב זה הקל על האויבים לדחוק את ישראל מנחלתם ולשעבד אותם למשך שנים רבות. לישראל לא היה צבא מסודר שיגן על הנחלות ועל העם היושב בהן. תוצאה נוספת של דחיקה זו הייתה ההשפעה השלילית של תרבות העמים על התרבות הישראלית.

שופט מיוחד - מי יושיע מפני עם חזק כזה? רק שופט מיוחד ושונה יכול להושיע את ישראל מצרת הפלשתים. כל השופטים עד כה הצליחו לסלק את עול השעבוד בהתאגדות של לוחמים למען מטרה זו. כעת אנו פוגשים שופט הנלחם לבדו ולעתים אף פועל ממניעים אישיים. אמנם הוא אינו מצליח לסלק את האויבים, אך הוא מכה בהם מכות קשות וכואבות.

נראה שההבדל הבולט ביותר הוא אופן בחירתו ומינויו לשופט. עוד בטרם נולד, מוקדש שמשון לה' ומיועד להושיע את ישראל. עוד בהיותו בבטן אמו מלאך ה' מבשר להוריו על היותו נזיר עולם, ללא קשר לקבלתו את הנזירות.

השופטים שלמדנו עליהם עד כה מונו ע"י הקב"ה במטרה להושיע את ישראל, בעקבות זעקתם. בפרקים הבאים עם ישראל אינו זועק לקב"ה על צרתו, אלא הקב"ה שולח שופט שיושיע את ישראל ללא זעקה.

נזיר - מהי הנזירות? בפרשת הנזיר (במדבר ו', א'-כ"א) כתובים שלושת האיסורים החלים על הנזיר: שתיית יין, גילוח השיער והיטמאות למתים. הנזירות חלה על האדם למשך הזמן שקיבל על עצמו.

רבו הפירושים והדעות בהבנת משמעות הנזירות בתורה. הרש"ר הירש (במדבר ו', ב') כתב שהנזיר מובדל ומורם מן העם, והרי הוא כמלך הנושא נזר על ראשו, שמלמד אותנו על מעלתו הרוחנית. אם כן, פירוש המילה 'נזיר' לדעתו הוא 'מובדל' משאר בני האדם.

בספר שופטים אנו פוגשים נזירות מסוג שונה. בדרך כלל הנזיר מקבל על עצמו את נדר הנזירות, אך כאן אנו לומדים על נזיר אלוקים מבטן. נזירות זו מכונה בהלכה 'נזירות שמשון'. נזירות זו חלה לעולם, ללא הגבלת זמן, והיא אינה כוללת איסור להיטמא למתים.

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

1. מה מיוחד בשמשון לעומת שאר השופטים מבחינת בחירתו? מומלץ להשוות בעיקר בין שמשון לגדעון.
2. על פי הפסוקים מהם ההבדלים בין מנוח לבין אשתו?

אפשרויות למענה ולדיון

בפרק ו' למדנו על פגישת המלאך וגדעון ועל הודעת המלאך לגדעון על בחירתו להושיע את ישראל. יש לציין כי ישנו הבדל משמעותי בין בחירת גדעון לבחירת שמשון. גדעון היה אדם בוגר ומודע לעצמו, ואילו שמשון נבחר עוד בטרם נולד. הדברים מתחדדים אף יותר לאור העובדה שמשמשון מוקדש כנזיר עולם עוד ברחם אמו, ללא קשר לבחירתו בנזירות. המלאך מגלה לאשת מנוח שמשמשון יושיע את ישראל מיד הפלשתים.

דמויות מרכזיות ביחידה זו הן מנוח ואשתו. ישנה ניגודיות בין דמותו של מנוח לבין דמותה של אשת מנוח. אמנם אשת מנוח אינה מכונה בשמה, אך היא מוצגת כדמות יוזמת וכבעלת חוכמת חיים, והיא אף זאת שמצטווה להיזהר בדיני הנזירות שחלים על שמשון.²⁴ דוקא אליה המלאך מתגלה לראשונה, וגילוי זה חוזר פעמיים. היא זאת שמיד מזהה שמדובר במלאך ה'.

אין דעתו של מנוח נוחה מדברי אשתו, והוא מתפלל לה' שישוב ויגלה את מלאך אליו ויאמר את אשר אמר לאישה. בהתגלות השנייה מנסה מנוח לדלות מידע חדש מהמלאך ושואף לדעת יותר ממה שכבר נאמר לאשתו, אולם המלאך מוסר רק את המידע שכבר אמר.

24 ייתכן שהסיבה לכך היא שכיוון שכל מה שהאם אוכלת למעשה גם התינוק אוכל, לכן היא צריכה להיזהר במה שהיא מכניסה לפיה.

מנוח רוצה להודות למלאך, והמלאך אומר לו שההודאה צריכה להיות לקב"ה. לכן מנוח מקריב קרבן מעל 'צור' (שהוא שם כללי לסלע), והמלאך עולה השמימה עם להבת האש. אשת מנוח לומדת שאם הקב"ה קיבל את הקורבן שלהם, בוודאי שהקב"ה חפץ בהם, ולכן היא ודאי תלד בן שיושיע את ישראל.

מה ידוע לנו על שמשון? שמשון בא משבט דן ופועל "בין צרעה ובין אשתאול". ערים אלו היו ערי גבול בין שבט יהודה לשבט דן, ולכן בספר יהושע (ט"ו, ל"ב) נחשב המקום בתחום נחלת יהודה, וביהושע י"ט, מ"א נחשב בתחום נחלת דן. מקומות אלו שוכנים בימינו מערבית לעיר בית שמש.

ייתכן שהפסוקים מתארים לנו את שמשון מגיל נערות ומרמזים על אישיותו העצמאית. כפי שנלמד בהמשך, חשוב לציין כי שמשון היא דמות מיוחדת. **מצד אחד אינו שלם באישיותו, אך מצד שני הוא מכונה נזיר אלוקים וצולחת עליו רוח ה'.** הקב"ה - שמחשבותיו אינן כמחשבות בני האדם ודרכיו אינן כדרכי בני האדם - ממנה **דווקא** את שמשון לשופט הראוי לדור זה.

המסרים העולים מן היחידה

1. **יראת אלוקים** - מנוח ואשתו מראים כבוד גדול למלאך שהתגלה אליהם.
2. **אמונה** - אשת מנוח קולטת מיד מי עומד מולה, ומאמינה שעומד לפניה מלאך ה'.
3. **הכרת דרכי ה'** - אשת מנוח מבינה מה שמנוח לא מבין: כאשר ה' מתגלה לבני אדם, אין זה אלא כדי להושיע אותם, ולא חס ושלום לפגוע בהם.

הצעות להמחשות ולהרחבות

1. למצוא בדברי חז"ל דמויות נוספות שקיבלו על עצמם נזירות. מה המשותף לכל האנשים האלו? מדוע קיבלו על עצמם נזירות? מה התחושות שעלו בקרבם בזמן קבלת הנזירות?
2. אם הייתם פוגשים נזיר, אילו שאלות הייתם שואלים אותו? חשבו וכתבו רשימה של שאלות.